

Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Twitter: @bardharstad

Alexander Cappelen Bård Harstad Ola Kvaløy Katrine Løken Simen Markussen Mari Regje Karen H. Ulltveit-Moe

Bård Harstad Parisavtalen (5) må bli sterkere

Politikere som ønsker gjenvalg, kan være tjent med at internasjonale avtaler er svake.

● Det er for tidlig å dømme et bursdagsbarn på fem, men Parisavtalen har for lengst fått sine doser med ris og ros.

Ett aspekt verdt ros er at avtalen fikk oppslutning, og sin signatur, fra alle verdens land.

Men hva signerte de?

Parisavtalen er bemerkelsesverdig svak på flere områder. I Høyesterett har det i høst pågått en «klimarettsak» der det er blitt diskutert hvorvidt utvinningstillatelsene gitt i 23. konsesjonsrunde var i strid med Parisavtalen. Regjeringsadvokaten har argumentert for at avtalen ikke stiller rettslige krav. Jusprofessor Christina Voigt har forklart at han tar feil.

Debatten avslører at det i beste fall er uklart for viktige samfunnsaktører i hvilken grad Parisavtalen stiller rettslige krav.

Parisavtalen er svak på to måter.

For det første er det opp til hvert enkelt land å bestemme hvor mye det ønsker å bidra med i form av utslippskutt og hvordan kuttet måles. Det er altså ikke slik som i Kyotoavtalen, der landene som bidro skulle kutte omtrent like mye og der kuttene selv var gjenstand for forhandlinger. Parisavtalen er som en «potluck»-middag der hver gjest setter hva de vil bidra med på bordet, skrev magasinet The New Yorker.

For det andre er ikke selve utslippskuttet til et land juridisk bindende (også dette i motsetning til Kyotoavtalen). Et land som slipper ut mer CO₂ enn lovet, for eksempel, risikerer ikke rettslige sanksjoner av noe slag.

Disse svakhetene overrasker økonomer som meg. Om en avtale ikke er sanksjonert, kan jo ett land frykte at et annet ikke vil bidra som lovet. Da vil en heller ikke bidra selv. Om en virkelig ønsker utslippskutt burde en vel heller skrive en avtale som sanksjonerer de som ikke bidrar.

Forskningen

Hvem: Marco Battaglini og Bård Harstad
Hva: «The Political Economy of Weak Treaties»

Hvor: Journal of Political Economy 128(2), 2020: 544 – 90.

↑ Regjeringsadvokaten har i Høyesterett i høst argumentert for at Parisavtalen ikke stiller rettslige krav. Jusprofessor Christina Voigt har forklart at han tar feil, skriver Bård Harstad. Foto: Javad Parsa

Montrealprotokollen, som beskytter ozonlaget, tillater handelssanksjoner mot land som ikke oppfyller forpliktelsene. Montrealprotokollen trekkes ofte frem som en av de mest suksessfulle miljøavtalene verden har sett. Om politikere ville, kunne de designet flere avtaler som denne.

Hvorfor er da de fleste miljøavtaler så svake?

En forklaring er at med juridisk bindende utslippskutt ville oppslutningen bli lavere. USA var blant dem som motarbeidet juridisk bindende kutt. Europeiske land ga etter i håp om å få USA med på laget.

En annen forklaring kan være at politikere som ser frem til neste valg kan være tjent med handlingsfriheten til en svak avtale.

Logikken kan være som følger:

→ En sterk og bindende avtale betyr at enhver senere regjering vil oppfylle forpliktelsene. I så fall blir de ulike politikere vanskelig å skille for den jevne velger når det gjelder klimapolitikk.

→ En svak avtale, derimot, vil bli håndhevet om neste regjering er relativt klimavennlig, men kanskje ikke dersom neste regjering er mindre klimavennlig. Om velgerne foretrekker en solid klimapolitikk må de altså stemme på den klimavennlige koalisjonen for å få sin foretrukne politikk gjennomført.

→ En klimavennlig regjering kan derfor være tjent med en svak avtale som står og faller på at en selv blir gjenvalgt. Som et eksempel er det fristende å trekke frem at det var Al Gore som forhandlet frem USAs bidrag til Kyotoavtalen. Han forsto selvsagt at dette bidraget ikke ville bli godkjent av senatet så lenge republikanerne satt med flertallet der.

→ På samme måte kan en mindre klimavennlig regjering også være tjent med en

... politikere, som skal vinne neste valg, ønsker å forhandle frem den avtalen som er aller best for klima og miljø

svak avtale; da helst en avtale som er populære blant velgerne. I så fall vil velgerne stemme på den mindre klimavennlige koalisjonen for å hindre at den strenge politikken blir gjennomført.

→ En sittende regjering, klimavennlig eller ei, kan altså tjene på å signere en svak avtale slik at det spiller en rolle for velgerne hvorvidt en stemmer på den ene eller andre koalisjonen.

Resonnementet tilsier at regjeringer i demokratiske land – der neste valg er viktig – kan være mest tjent med å signere avtaler, men at disse avtalene gjerne vil være svake. Empiriske undersøkelser støtter denne logikken: Demokratiske land signerer flere miljøavtaler enn andre, men effekten av en avtale på utslipp kan være mindre for et demokratisk land enn for et ikke-demokratisk land.

Forskningen tyder på at vi kan ikke ta det for gitt at politikere, som skal vinne neste valg, ønsker å forhandle frem den avtalen som er aller best for klima og miljø.

Parisavtalen er fremdeles ung. Den bør feires for at den samlet alle land til en felles avtale, og for at den krever at forpliktelsene strammes inn hvert femte år. Avtalen kan altså bli sterkere med tiden; det blir den nok også etter hvert som stadig flere velgergrupper krever en forpliktende miljø- og klimapolitikk fra dem som ønsker å bli gjenvalgt.

Twitter: @bardharstad

→ Mer debatt side 36-39

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.